

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ

Прагнення до побудови в Україні ефективної податкової системи спонукає до вивчення іноземного досвіду організації податкового контролю для пошуку найраціональніших ідей, інноваційних підходів, ефективних методів його здійснення та виявлення перспектив їх застосування у вітчизняній податковій практиці. Це дасть можливість не тільки прийняти до використання вже перевірений часом цінний досвід побудови механізму податкового контролю, але й дозволить уникнути помилок у цій сфері та запобігти таким негативним наслідкам, як порушення прав і свобод платників податків, недоїмки до бюджету, корупції тощо.

У більшості західних країн податкова адміністрація (управління, відомство) є складовою частиною Міністерства фінансів чи іншого аналогічного міністерства. Так, функції центрального податкового апарату виконують Служба внутрішніх доходів у США, Управління внутрішніх доходів у Великобританії, Федеральне фінансове відомство у ФРН, Податкове агентство в Іспанії, що функціонують у складі Мінфіну відповідних держав [1].

У федеративних державах відповідні структури створені на рівні федерацій (центра), суб'єктів (штатів, земель, провінцій) і місцевих органів.

У США відповідно до трьохрівневої побудови податкової системи систему податкового контролю утворюють СВД, податкові служби штатів і місцевих органів (див. рис. 1).

В унітарних державах податкова служба функціонує на національному (центральному) рівні, рівні регіонів і місцевих органів (департаментів). Так, у Франції на загальнодержавному рівні найбільшими управліннями є Управління національних і міжнародних перевірок (здійснює контроль за діяльністю великих підприємств) і Управління перевірок податкового стану (контролює фізичних осіб, які мають високі доходи або доходи складної структури: особи вільних професій, спортсмени, керівники великих підприємств). Контрольні і правоохоронні функції в сфері оподаткування можуть здійснювати інші державні органи (митні органи, органи фінансової або податкової міліції).

У Німеччині спеціальним органом Міністерства фінансів є податкова поліція – «штойфа», функцією якої є практична реалізація податкової політики країни. Працівники «штойфа» мають право на проведення обшуків, затримання підозрюваних, особистий огляд, доступ до необхідної документації та в разі виникнення необхідності її вилучення. При цьому доступ до документації та її вилучення працівники податкової поліції мають майже у всіх державних чи

приватних установах, за винятком спеціальних служб. Тобто фактично працівники «штойфа» наділені правами правоохоронних органів, що істотно підвищує ефективність податкового контролю у країні [2].

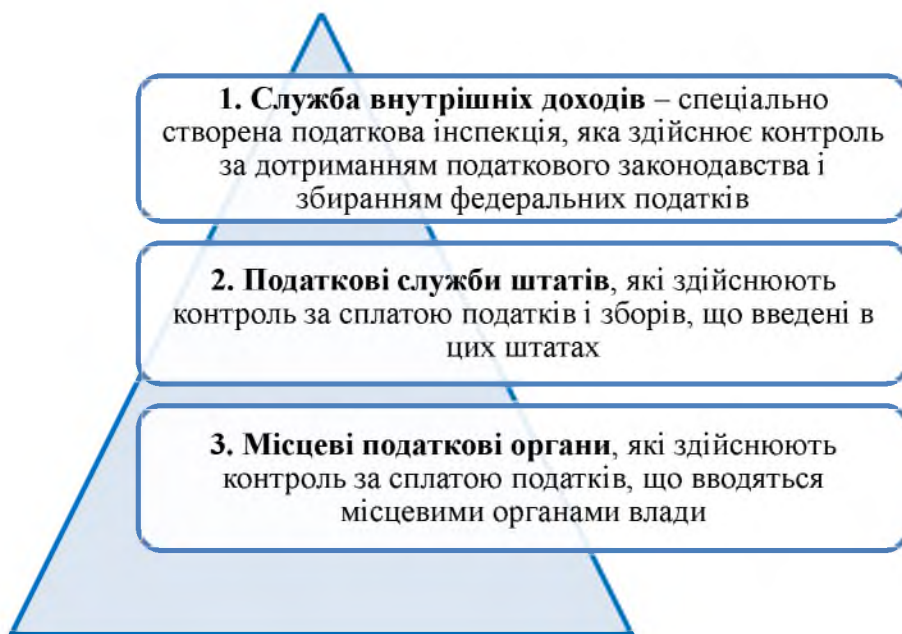

Рис. 1. Ієрархія здійснення податкового контролю у США [1, 3]

Варто наголосити, що таке наділення самостійністю податкової міліції України не дасть аналогічних результатів, однак розширення її функцій (зокрема, розслідування справ щодо порушення податкового законодавства) дасть змогу мобілізувати податкові органи і покращити якість протидії ухиленню від сплати податків.

Однією з найефективніших систем податкового контролю вважається шведська. Шведське законодавство регламентує застосування камерального та документального податкового контролю. Характерним є те, що обмежень щодо терміну здійснення виїзних податкових перевірок немає. Якщо у процесі контролю виявляються порушення, то податкові органи мають право вимагати у платника податків, який виявився боржником, будь-які необхідні відомості.

Податкова служба постійно і на високому рівні проводить широку роз'яснювальну роботу з платниками податків, у тому числі і через комп'ютерну мережу. Зокрема, уповноваженими на це особами надають консультативні послуги з питань: які податки сплачувати, як розрахувати суму податку, коли її сплачувати тощо. Запитання можуть надходити через мережу Інтернет, поштою або телефоном. Крім того, можна призначити безпосередню зустріч із податковим інспектором [3]. Як наслідок, у Швеції до категорії добросовісних платників належать 80% платників податків.

Податкові перевірки в Італії поділяються на вибіркові, по жеребкуванню та перевірки з інших причин (наприклад зі сфери підвищеної податкової

значимості, особливого виду робіт або товарів тощо). У системі органів податкового контролю Італії важлива роль належить фінансовій гвардії (податковій поліції), створеній у 1881 р. для забезпечення контролю всієї податкової системи в країні. Варто наголосити – законодавство щодо відповідальності за податкові злочини в Італії на сьогодні залишається несистематизованим. Відповідні норми можуть міститися в законах, декретах-законах і декретах Президента Республіки [4, с. 220].

Досвід розвинених країн світу переконливо свідчить, що затрати на забезпечення оптимального рівня свідомості, яка спрямована на добровільну сплату податкових платежів, значно нижчі від затрат на забезпечення примусового адміністрування податків. Так, наприклад, у Сполучених Штатах Америки 90 % усіх податкових платежів сплачуються добровільно.

Таким чином, заходи щодо вдосконалення податкового контролю повинні бути спрямовані на покращення поведінки платників податків і, таким чином, збільшення суми сплачених податків і зборів внаслідок зменшення фактів ухилення від оподаткування.

Література

1. Шевчук О. А. Організація податкового контролю: світовий досвід / О. А. Шевчук // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2012. – Вип. 36. – С. 139-144.
2. Яренко Г. Структура та організація роботи податкових органів у зарубіжних країнах / Г. Яренко // Вісник КНЕУ. – 2009. – № 2 – С. 124.
3. Пугаченко О. Б. Діяльність податкових органів у зарубіжних країнах / О. Б. Пугаченко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/28.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/28.pdf).
4. Мельник М. І., Лещух І. В. Податковий контроль в Україні: проблеми та пріоритети підвищення ефективності : монографія / М. І. Мельник, І. В. Лещух. – Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України», 2015. – 330 с.

УДК 336.711

Дзюблюк О. В.,

Тернопільський національний економічний університет

ВАЛЮТНО-КУРСОВА ПОЛІТИКА ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ

Найважливішими завданнями валютно-курсової політики Національного банку України має бути досягнення такого стану валютної сфери економічних відносин, який би сприяв досягненню стратегічних цілей економічного росту і забезпеченню конкурентоспроможності національної економіки у глобальному